

ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมือง ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๙ : กรณีศึกษา จังหวัดชลบุรี

เอกวิทย์ มณีธร, * ร.ด.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับการสังเกตการณ์ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๙ ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงบรรยากาศทั่วไปช่วงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๙ ในจังหวัดชลบุรี และศึกษาบทบาทและการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด ปัญหาอุปสรรค การแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา อีกทั้งเพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน องค์กรสาธารณะ และองค์กรอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงเพื่อให้ทราบแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับ

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เพื่อที่จะได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๙ ในจังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ช่วงก่อนการเลือกตั้ง ๓ เดือน ช่วงระหว่างการมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้ง วันเลือกตั้ง จนถึง ๑ เดือน ภายหลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพทั้งจากเอกสาร การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่า การเลือกตั้ง

* ว่าที่ร้อยตรี ; อาจารย์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดชลบุรีในครั้งนี้เป็นไปด้วยความราบรื่น ไม่มีปัญหาอุปสรรคที่รุนแรงแต่อย่างใด การบริหารจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ตามปกติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองและความสนใจของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครก็เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเช่นกัน การแข่งขันไม่มีความรุนแรง บรรยากาศการเลือกตั้งค่อนข้างเงียบ ไม่ค่อยมีความคึกคักเหมือนการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา

Abstract

The study is the observation of the process and political behavior in the election of Chon Buri senators in 2006. The objectives of this study are as follows :

1. To know the general atmosphere of the election.
2. To study roles and working of the Chon Buri Election Commission.
3. To specify problems, difficulties and solutions in the election.
4. To study the political behaviors of the candidates running for the election.
5. To study the roles of the government, public and private organizations related to the election.
6. To know the political behaviors of the people, especially those relates to the senator election.
7. To suggest ways to improve the

process of the senator election as one of the mechanisms for the democratic consolidation in Thailand.

The author divides the time frame of the study into 3 parts, that are

1. the period of three months before the election (three months before the promulgation of royal decree on the election day)
2. the election day
3. the period of three months from the day after the election to the day that Chon Buri Election Commission formally certified the election result.

Regarding research methodology, the author takes qualitative methods, such as, documentary analysis, observation and in-depth interviews with those related to the election.

The findings of this study are as follows; The election was in a normal state. There was no obstacles to the election process administered by Chon Buri Election Commission and related organizations. Political participation and people rate of interest were average. The political behaviors of the candidates were in a normal state. The level of competition was not high. The atmosphere of the election was rather quiet. The election was not as enthusiastic as the previous one.

ความเป็นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์ให้วุฒิสภาเป็นหน่วยที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยมาจากการเลือกตั้งของประชาชน

ในแต่ละจังหวัด บทบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) นับว่ามีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกระบวนการเลือกตั้งที่กำหนดให้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง กำหนดให้ประชาชนลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครได้ ๑ คน ห้ามไม่ให้ผู้สมัครหาเสียง ทำได้เพียงแต่การแนะนำตัวเท่านั้น ห้ามพรรคการเมืองให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การนับคะแนนให้กระทำ ณ หน่วยเลือกตั้ง และกรณีที่จังหวัดใดมีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีได้ในจังหวัดนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๔๒, หน้า ๑-๕๗)

ในเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติไว้ว่าห้ามผู้ที่เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภากลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในวาระต่อกัน ซึ่งเป็นเรื่องชี้ให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญไม่ประสงค์ให้สมาชิกวุฒิสภาต้องหวังพึ่งพรรคการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้ง และต้องการให้สามารถทำหน้าที่ได้โดยไม่ต้องกังวลกับการจะได้รับการเลือกตั้งกลับมาใหม่ และยิ่งกว่านั้นรัฐธรรมนูญยังกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี ก่อนการรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญต้องการให้

สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นอิสระและเป็นกลางตลอดจน ไม่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนในผลประโยชน์ทางการเมืองใด ๆ อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๔๕, หน้า ๓-๓๒)

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาก็ถือเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญ โดยเฉพาะการเลือกตั้งที่มีขึ้นในวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ผ่านมานั้นถือเป็นครั้งที่สองภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังกล่าวนี้นี้ หลังจากที่มีสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกหมดวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี อันจะเป็นบทพิสูจน์ที่ดียิ่งกว่าความคาดหวังต่อสมาชิกวุฒิสภาทั้งหลายเหล่านี้ จะได้รับการตอบสนองจากผู้เกี่ยวข้องทั้งในฝ่ายผู้รับผิดชอบจากการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หน่วยงานหรือองค์กรในภาคส่วนอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากน้อยเพียงใด และจะมีแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยของประเทศอย่างไร ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับพื้นที่ และการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนอย่างลึกซึ้งจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยตระหนักดีถึงความสำคัญของการเลือกตั้งและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จึงใคร่ทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วม ความสนใจ ความเคลื่อนไหวของประชาชน และของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งว่าเป็นอย่างไรบ้าง

ท่ามกลางกระแสของการเมืองที่ร้อนแรง มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองกันมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นทั้งการสนับสนุนและคัดค้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรในขณะนั้น อีกทั้งยังต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในช่วงกลางปีอีกด้วย จึงทำให้น่าสนใจที่จะศึกษาถึงความเคลื่อนไหวและบรรยากาศทางการเมืองดังกล่าวที่มีสถานการณ์พิเศษซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนในประเทศไทย ผู้วิจัยศึกษาการเลือกตั้งครั้งนี้ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี อันเป็นที่ตั้งของหน่วยงานของผู้วิจัยและมีความสะดวกที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลได้ในระยะเวลาอันจำกัด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาบรรยากาศทั่วไปในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๕ ในจังหวัดชลบุรี

๒. เพื่อศึกษาบทบาทและการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด รวมถึงปัญหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๕ ในจังหวัดชลบุรี

๓. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

๔. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน องค์กรสาธารณะ และองค์กรอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้

๕. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

๖. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ช่วงก่อนการเลือกตั้ง ๓ เดือน วันเลือกตั้ง จนถึง ๑ เดือนภายหลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการในจังหวัดชลบุรี โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาติดตามบทบาทและการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้ง บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน องค์กรสาธารณะ สื่อมวลชนและองค์กรอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ตลอดจนความตื่นตัวสนใจ การเข้ามามีส่วนร่วมและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบทั้งข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interviewing) และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ (Observation) ดัง

มีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) เช่น เอกสารประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง คู่มือประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น และข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Research) อันได้แก่ข้อมูลผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว เช่น งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๒. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกใช้การสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informant) ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๒ คน ซึ่งประกอบด้วย

- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๒ คน
- นิสิต นักศึกษา ๒ คน
- นักวิชาการ ๒ คน
- สื่อมวลชน ๒ คน
- เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ๒ คน
- ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสภา ๒ คน

๓. การสังเกตการณ์ (Observation) ดังนี้

มีการสังเกตการณ์บรรยากาศและสถานการณ์ทั่วไปในภาพรวม ทั้งในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ๓ เดือน ระหว่างการเลือกตั้งในวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐ หลังการเลือกตั้ง ๑ เดือน

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interviewing)

ใช้การสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informant) ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๒ คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสภา เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สื่อมวลชน นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา จำนวน ๑๒ คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และจากการสังเกตการณ์ โดยการตีความ (Interpretative) แล้วสังเคราะห์เป็นผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบบรรยากาศทั่วไปในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ในจังหวัดชลบุรี

๒. ได้ทราบบทบาทและการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

๓. ได้ทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

๔. ได้ทราบเกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน องค์กรสาธารณะ และองค์กรอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

๕. ได้ทราบแบบแผนพฤติกรรมทาง

การเมืองของประชาชนโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

๖. ได้ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

การทบทวนแนวคิดและทฤษฎี

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ทิพาพร พิมพิสุทธิ (๒๕๓๘, หน้า ๑๐๔) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระทำของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลโดยตรง รวมทั้งการมีส่วนร่วมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

สิทธิพันธ์ พุทธหุน (๒๕๒๖, หน้า ๑๔๘) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมของประชาชนที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองในแต่ละสังคมนั้นมีลักษณะแตกต่างกันออกไป

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (๒๕๔๒, หน้า ๑๐) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นการกระทำ (Action) ที่ปัจเจกชน (Individual) หรือกลุ่มบุคคล (Group) ที่ไม่ว่ามีระดับของการจัดองค์การมากน้อยอย่างไร เพื่อมีอิทธิพลต่อการเลือกสรรผู้นำทางการเมืองหรือรัฐบาลทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นและเพื่ออิทธิพลต่อ

การกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งให้การสนับสนุนหรือต่อต้าน ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีหลากหลายรูปแบบ และหลายระดับ

๑.๑ ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เลสเตอร์ มิลเบรธ (Millbrath, 1965, pp.16-19) ได้จัดลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนออกเป็น ๑๓ ระดับ รับฟังหรือรับทราบข่าวสารทางการเมือง

๑.๑.๑ ไปออกเสียงลงคะแนน

๑.๑.๒ ชักชวนให้ผู้อื่นสนับสนุนการบ้านการเมือง

๑.๑.๓ ชักชวนให้ผู้อื่นใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

๑.๑.๔ ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน

๑.๑.๕ ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่การเมืองหรือนักการเมือง

๑.๑.๖ สนับสนุนด้วยการบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๑.๑.๗ ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองบางคนหรือหลายคน

๑.๑.๘ ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง

๑.๑.๙ เป็นสมาชิกพรรคโดยทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำเสมอ

๑.๑.๑๐ เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค

๑.๑.๑๑ ช่วยหาเงินเข้าเป็นกองทุนของพรรค

๑.๑.๑๒ สมัครเข้าแข่งรับเลือกตั้งเพื่อตำแหน่งทางการเมือง

๑.๑.๑๓ เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค

๑.๒ ปัจจัยการเข้ามีส่วนร่วม

ปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ แรงจูงใจ โอกาส และทรัพยากร แรงจูงใจในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ความศรัทธาและความไว้วางใจในกระบวนการทางการเมือง ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง โดยถือว่าพันธะหน้าที่จะพึงกระทำ เช่น การยอมรับว่ากระบวนการเลือกตั้งเป็นวิธีการที่ดีในการปกครองประเทศ โอกาสในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การปราศจากซึ่งอุปสรรคทางกฎหมายและโอกาสในด้านมีความสะดวกในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้งตามกฎหมาย เป็นต้น ทรัพยากรที่สำคัญมี ๓ ประการ คือ ความรู้ ทักษะ และเงิน ปัจจัยทั้งสามนี้ต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ คนที่มีความรู้สูงมักจะมียาได้สูงและมีทักษะในทางการเมืองสูงตามไปด้วย (จิตรพรหมชุติมา, ๒๕๔๑, หน้า ๓๘)

๒. พฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การมีความสัมพันธ์ติดต่อ

กับนักการเมือง ความสนใจติดตามข่าวสารต่าง ๆ ในทางการเมือง เป็นต้น (กรมการปกครอง, ๒๕๓๕, หน้า ๕) การตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งของประชาชน แต่ละคนมีพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกตั้งทั้งด้วยตนเองหรือถูกชักจูง ดังนี้

๒.๑ เลือกเพราะรู้จักและอยากสนับสนุนผู้สมัคร

๒.๒ เลือกเพราะคนใกล้ชิดขอรับรอง

๒.๓ เลือกเพราะเชื่อผู้นำชุมชนหรือหัวหน้าคะแนน

๒.๔ เลือกเพราะเขาแจกเงิน แจกของ จัดเลี้ยง

๒.๕ เลือกเพราะถูกอิทธิพลข่มขู่จากผู้นำท้องถิ่นหรือหัวหน้าคะแนน

ในขณะที่สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (๒๕๒๕) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ พบว่า

๑. ผู้ที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า

๒. ผู้ที่อยู่ในเขตชนบทมีแนวโน้มไปลงคะแนนสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเมืองใหญ่ที่มีความเจริญสูงอย่างกรุงเทพมหานคร

๓. ผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ไปออกเสียงเลือกตั้งเพราะสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองมากกว่าที่จะให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารประเทศ หรือต้องการผลักดันให้คนที่

ต้นตอการเป็นรัฐบาล

๔. ผู้ที่อยู่ในชนบทที่มีรายได้น้อย การศึกษาน้อย มีโอกาสถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงได้ง่ายกว่าผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

๕. ผู้ที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงจำนวนมากอ้างว่าตนไม่ไปใช้สิทธิเพราะติดธุระจำเป็น

นอกจากนี้แล้วผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม การเลือกตั้งของประชาชนมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การเลือกตั้งของสถาบันพระปกเกล้า (๒๕๕๓) พบว่ามี ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และอิทธิพลจากการโน้มน้าวชักจูงด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดชลบุรี

๑) ผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดชลบุรี พ.ศ. ๒๕๕๕

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ในจังหวัดชลบุรี พ.ศ. ๒๕๕๕ สามารถมีสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จำนวนทั้งหมด ๔ คน ซึ่งเพิ่มจากครั้งก่อน ๑ คน มีผู้ที่สมัครรับการเลือกตั้งทั้งหมด ๑๗ คน ดังนี้

หมายเลข	ชื่อ-นามสกุล
๑	นายสันต์ศักดิ์ (จรูญ) งามพิเชษฐ์
๒	นายวิเชียร รัตนะพีระพงศ์
๓	นายประมวล เอมเปี้ย
๔	พ.ต.ท.สนอง พรหมไธสง
๕	นายภูซงค์ รุ่งโรจน์
๖	นายวิเชียร ตั้งธรรมสถิตย์
๗	นายเสน่ห์ สมศรี

๘	จ.ส.อ.กฤษณ์ จินประชา
๙	นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง
๑๐	นายไชยเฉลิม พิทักษ์พลิน
๑๑	นายสุรชัย ชัยตระกูลทอง
๑๒	พล.ร.ต.พัฒนะ จิรนนท์
๑๓	นายสุธรรม พันธุศักดิ์
๑๔	นายทรงสิทธิ์ อุดมสิน
๑๕	นายณัฐภณ ปัญญาคนานุกุล
๑๖	นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์
๑๗	นายสมชาย ศรีสุนทรโวหาร

๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี

๑. นายกรกิจ วุฒิสมาบรรณ	ประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี
๒. นายวิรัชศักดิ์ พรพิบูลย์	กรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชลบุรี
๓. พล.ต.ต.วิชิต ชลวิจิต	กรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชลบุรี
๔. พล.ร.อ.สุทัศน์ ชัยม	กรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชลบุรี
๕. นายฉัตรชัย นิพัฒน์ศิริผล	กรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชลบุรี

ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง

นายวิจิตร	ธัญญะกุล
-----------	----------

หัวหน้างานการจัดการเลือกตั้ง

นายฉัตรชัย	มั่งคั่ง
------------	----------

หัวหน้างานการมีส่วนร่วม

นางสุพร	สมบุญทรัพย์
---------	-------------

หัวหน้างานอำนวยการ

นายวิศเวศ ไพรอนันต์

หัวหน้างานพรการเมือง

นางสุนิรัตน์ จิตตเกษม

หัวหน้างานสืบสวนสอบสวน

พ.ต.ท.จิระศักดิ์ ทวีประเสริฐ

อันดับ ๒ นายสุรัชย์ ชัยตระกูลทอง

ได้คะแนน ๕๔,๓๓๘ คะแนน

อันดับ ๓ นายภูชงค์ รุ่งโรจน์

ได้คะแนน ๔๓,๓๓๕ คะแนน

อันดับ ๔ นายประมวล เอมเป็ย

ได้คะแนน ๓๓,๕๘๘ คะแนน

๓) เขตการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในจังหวัด
ชลบุรีใช้ทั้งจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งแต่แบ่งการ
นับคะแนนเป็นรายอำเภอ ดังนี้

- ๑. อำเภอเมือง
- ๒. อำเภอพนัสนิคม
- ๓. อำเภอบ้านบึง
- ๔. อำเภอศรีราชา
- ๕. อำเภอบางละมุง
- ๖. อำเภอพานทอง
- ๗. อำเภอสัตหีบ
- ๘. อำเภอหนองใหญ่
- ๙. อำเภอบ่อทอง
- ๑๐. อำเภอเกาะสีชัง
- ๑๑. กิ่งอำเภอเกาะจันทร์

๔) ข้อมูลหน่วยเลือกตั้ง

มีจำนวนหน่วยเลือกตั้งทั้งหมด ๑,๒๖๐

หน่วย

๕) ผลการเลือกตั้ง

จังหวัดชลบุรีมีการเปลี่ยนแปลงจำนวน
สมาชิกวุฒิสภา จากเดิมมี ๓ คน เป็น ๔ คน
และมีผลการเลือกตั้ง ดังนี้

อันดับ ๑ นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์

ได้คะแนน ๕๕,๕๘๓ คะแนน

๖) จำนวนผู้มีสิทธิ จำนวนผู้มาใช้สิทธิ

บัตรเสีย		
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	๘๔๖,๒๗๔	คน
ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	๔๒๓,๗๗๑	คน
คิดเป็นร้อยละ	๕๐.๐๗	
บัตรดี	๓๔๘,๘๖๓	บัตร
คิดเป็นร้อยละ	๘๒.๓๒	
ไม่ลงคะแนน	๖๑,๕๔๖	บัตร
คิดเป็นร้อยละ	๑๔.๖๒	
บัตรเสีย	๑๒,๕๖๒	บัตร
คิดเป็นร้อยละ	๓.๐๖	

ผลการศึกษา

๑. บรรยากาสทั่วไปในช่วงการเลือกตั้ง

๑.๑ ความเข้มข้นในการแข่งขันของผู้
สมัคร

ในการเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้สมัคร
ทั้งสิ้น ๑๗ คน ในขณะที่จังหวัดชลบุรีสามารถมี
สมาชิกวุฒิสภา ได้ ๔ คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากการ
เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในครั้งที่ผ่านมามีจำนวน
๑ คน การแข่งขันของผู้สมัครมีความเข้มข้นใน
ระดับปานกลาง ไม่มีการต่อสู้แข่งขันโดยใช้
ความรุนแรงหรือการปฏิบัตินอกกติกาให้เห็น

อย่างชัดเจน ผู้สมัครแต่ละคนได้ทำการลงพื้นที่ เพื่อแนะนำตัวต่อประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนวันสมัคร จนกระทั่งถึงก่อนการเลือกตั้งสถานการณ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ความคลั่งคลุ้มไม่มากนัก เหมือนการหาเสียงของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ได้เพียงการแนะนำตัวเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา คราวนี้การแข่งขันของชลบุรีไม่คลั่งคลุ้มเท่าไร” และ ส.ว. เองการเลือกตั้งทำได้เพียงแค่นำตัวเท่านั้น ไม่เหมือนกับการเลือกตั้ง ส.ส. ที่หาเสียงได้อย่างเต็มที่หลายรูปแบบ” (สุรัช ชัยตระกูลทอง, ๒๕๕๕) และ

“การเลือกตั้งดูเรียบ ๆ อาจเป็นเพราะ ส.ว. ไม่มีการหาเสียงเหมือน ส.ส. การแข่งขันกันที่ประชาชนมองเห็นก็เลยดูไม่มีความเข้มข้นเท่าไร” ผู้สมัครอาจใช้วิธีการให้ได้มาซึ่งการเลือกตั้งอื่น ๆ เช่นการขอความสนับสนุนจากผู้มีความกว้างขวางหรือมีอิทธิพลทั้งในระดับท้องถิ่น และ ระดับจังหวัด” (เบญจมาภรณ์ ธนธรรมรัตน์, ๒๕๕๕)

๑.๒ ความตื่นตัวของประชาชน

จากจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๗ นั่นก็ถือได้ว่าความสนใจของประชาชนจังหวัดชลบุรีต่อการเลือกตั้ง

สมาชิกวุฒิสภา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในช่วงก่อนหน้านั้นเพียงไม่กี่วัน เป็นการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร และในวันเลือกตั้งอยู่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์และตรงกับเทศกาลวันไหล ตั้งแต่เขตชลบุรี บางแสน ศรีราชาจนถึงพัทยา ทำให้ความตื่นตัวของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ไม่มากเหมือนตอนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนจำนวนไม่น้อยเข้าร่วมงานประเพณีดังกล่าว รวมถึงการมีสภาพการจราจรที่ติดขัดมากในหลายพื้นที่ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนกันไม่มากเท่าที่ควร ดังความคิดเห็นที่ว่า

“การเลือกตั้งครั้งนี้ประชาชนไม่ตื่นตัวเหมือนครั้งก่อน ๆ คงเป็นเพราะมีการเลือกตั้งสองครั้งในเดือนเดียวกัน กับอีกเรื่องหนึ่งเป็นช่วงเทศกาลวันไหลด้วย” (สุรัช ชัยตระกูลทอง, ๒๕๕๕) และ

“การเลือกตั้ง ส.ว. ของ ชลบุรี คราวนี้ไม่ค่อยคลั่งคลุ้มเท่าไร” ซึ่งปกติการเลือก ส.ว. ก็จะเรียบกว่าเลือก ส.ส. อยู่แล้ว แต่คราวนี้มาตรงกับช่วงเทศกาล และมีเลือกตั้งบ่อยด้วย ความสำคัญเลยลดน้อยลงไป” (กัญญาภัค อยู่เมือง, ๒๕๕๕)

๑.๓ การประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชลบุรีมี

การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง กันอย่างมากในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น จัดเวทีแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งและตัวผู้สมัครก่อนเลือกตั้ง โดยที่จังหวัดชลบุรีมีผู้สมัครทั้งหมด ๑๗ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดเวทีแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดชลบุรี เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สมัครทั้งหมดก่อนจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประสบการณ์และการทำงานที่ผ่านมา

ทั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้กำหนดเวทีในอำเภอต่าง ๆ ทั้งหมด ๑๑ แห่ง ซึ่งเริ่มจัดตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ในอำเภอศรีราชา ที่สวนสุขภาพเทศบาลเมืองศรีราชา วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ในอำเภอบ้านบึง ที่หน้าท่าว่าการอำเภอ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ในอำเภอสัตหีบ ณ สวนกรมหลวงชุมพร (หนองตะเคียน) วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ในอำเภอบ่อทอง ณ บริเวณตลาดอมพูน วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ในอำเภอนันทนิคม ณ บริเวณหน้าท่าว่าการอำเภอนันทนิคม วันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา อำเภอบางละมุง ณ สวนสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ วันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึงอำเภอเกาะจันทร์ ณ บริเวณสนามฟุตบอลโรงเรียนเกาะโพธิ์ วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ อำเภอเกาะสีชัง ณ บริเวณหน้าท่าว่าการอำเภอ วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ อำเภอ

หนองใหญ่ ณ หน้าสำนักงานเทศบาลตำบลหนองใหญ่ วันที่ ๑๑ เมษายน อำเภอพานทอง ณ บริเวณหน้าท่าว่าการอำเภอพานทอง และวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ อำเภอเมืองชลบุรี ณ ตลาดนัดจตุจักรอำเภอเมืองชลบุรี (www.LocalManagerOnline.htm, ๔ เมษายน ๒๕๕๙) สรุปโดยภาพรวมแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี ได้ทำการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นอย่างมาก แต่ไม่สามารถระบุดูผู้มาเข้าร่วมรับฟังเนื่องจากไม่ได้มีการลงรายชื่อผู้เข้าร่วมและนอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากการจัดเวทีแนะนำตัวตามพื้นที่ต่าง ๆ แล้วอีกหลายวิธี เช่น ป้ายไม้ประชาสัมพันธ์ ป้ายผ้า แผ่นปิด แผ่นพับ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ทางสาย เป็นต้น ซึ่งในการประชาสัมพันธ์ของ กกต. ประจำจังหวัด นี้ได้มีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นไว้ในคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“กกต. จังหวัดชลบุรีได้จัดการประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบเพื่อให้ประชาชนไปใช้สิทธิกันมาก ๆ และรู้จักผู้สมัครดียิ่งขึ้น การประชาสัมพันธ์ได้มีไปทั่วทั้งจังหวัด ในทุกอำเภอ” (ผดุงศักดิ์ ตันตระวรศิลป์, ๒๕๕๙) และ

“ยังมีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น ๆ อีกหลายวิธี เช่น ป้ายไม้ประชาสัมพันธ์ ป้ายผ้า แผ่นปิด แผ่นพับ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางวิทยุกระจาย

เสียงและเคเบิลทีวี รถประชาสัมพันธ์
เคลื่อนที่ เป็นต้น” (วิจิตร ชาญชัยกุล,
๒๕๔๕)

๑.๔ การมีส่วนร่วมของประชาชน ภาค
ส่วนต่าง ๆ องค์กรเอกชน และองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่
ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล
องค์การบริหารส่วนตำบล ต่างร่วมกันรณรงค์
และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบและ
เห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งรวม
ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สถาบันการศึกษาทุกระดับ
ก็ให้การสนับสนุนอย่างเห็นได้ชัดเช่นกัน โดย
สังเกตจากป้ายประชาสัมพันธ์ โปสเตอร์
คำขวัญ กิจกรรมที่จัดเพื่อการส่งเสริม ในการ
เลือกตั้งครั้งนี้มีองค์กรจากภาคเอกชนหลายกลุ่ม
ที่ได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือโดยอ้อม เช่น ในด้าน
การอำนวยความสะดวกด้านการจราจร ด้านการ
รักษาความปลอดภัย เช่น อาสาสมัครกู้ภัยของ
มูลนิธิไตรคุณธรรม ตำรวจชุมชน และในด้านการ
ประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนไปใช้
สิทธิเลือกตั้งของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลาย
ฉบับ เช่น เสียงเสรี ชลบุรีไทม์ ฯลฯ

ในด้านการมีบทบาทหน้าที่ร่วมดูแล
การเลือกตั้ง ได้รับความร่วมมือจากอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในจังหวัด
ชลบุรี ให้การช่วยเหลือดูแลในการเลือกตั้ง โดย
เป็นอาสาสมัครสังเกตการณ์อย่างใกล้ชิด กลุ่ม
อสม. ให้ความร่วมมือ องค์กรกลางเป็นอาสา
สมัครดูแลการเลือกตั้ง โดยร่วมเป็นอาสาสมัคร

รับแจ้งเหตุ และ ดูแลการเลือกตั้งประจำหน่วย
เลือกตั้งทั้ง ๑,๒๖๐ หน่วย นอกจากนี้ในเขต
อำเภอเมืองชลบุรี ยังได้รับความร่วมมือจาก
อาสาสมัครจากชมรมประชาธิปไตย ที่เป็นนัก
ศึกษาของสถาบันการพลศึกษา ชลบุรี ส่วนหนึ่ง
ในการดูแลหน่วยเลือกตั้งต่าง ๆ ด้วย ซึ่งการ
ดำเนินการเหล่านี้สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้
สัมภาษณ์ ดังนี้

“เท่าที่สังเกตเห็นพบว่ามีองค์กร
หลายแห่งเข้ามามีส่วนร่วม เช่น องค์กร
ปกครองท้องถิ่นทั่วจังหวัดทั้งเทศบาล
อบต. อบจ. พวกสถาบันการศึกษาก็ช่วย
กันหลายที่” (กรุงเทพ นพรัตน์, ๒๕๔๕)
และ

“เห็นว่ามีหลายองค์กรเข้ามามี
ส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็น องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น อสม. อาสาสมัครหน่วย
กู้ภัยต่าง ๆ ตำรวจชุมชนก็มี นักศึกษา
จากสถาบันการพลศึกษา รวมทั้งนักข่าว
ของสมาคมผู้สื่อข่าวภาคตะวันออกที่คอย
ช่วยกันสังเกตการณ์การเลือกตั้งและ
รายงานผลการเลือกตั้งอีกทางหนึ่งด้วย”
(ผดุงศักดิ์ ตันตระวรศิลป์, ๒๕๔๕)

๒. บทบาทการทำงานของคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ
จังหวัดชลบุรี มีบทบาทและอำนาจหน้าที่กว้าง
ขวางมาก ครอบคลุมตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้ง

จนกระทั่งภายหลังที่การเลือกตั้งแล้วเสร็จ บทบาทหน้าที่ของกรรมการการเลือกตั้งนั้นมีหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการกำหนดพื้นที่ของการเลือกตั้ง การกำหนดสถานที่ลงคะแนนเสียง การประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร การจัดเลือกตั้ง นับคะแนน สรุปผล รายงานผล พิจารณาเรื่องร้องเรียน ประกาศผล เป็นต้น มีโครงสร้างในการบริหารการจัดการเลือกตั้งครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง หัวหน้างานการจัดการเลือกตั้ง หัวหน้างานการมีส่วนร่วม หัวหน้างานอำนวยการ หัวหน้างานสืบสวนสอบสวน ทุกส่วนไม่มีปัญหาในการจัดการเลือกตั้ง

การจัดเตรียมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ทาง กกต. ประจำจังหวัดชลบุรี ได้ใช้วิธีการกระจายอำนาจให้อนุกรรมการการเลือกตั้งแต่ละเขตเป็นผู้จัดหาของแต่ละเขตเองโดยตรงเพื่อความรวดเร็ว โดยที่ เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ส่วนในด้านของรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นการมาจาก กกต. ส่วนกลาง ทาง กกต. ประจำจังหวัดชลบุรี จึงไม่ต้องจัดเตรียมในเรื่องดังกล่าวนี้ ซึ่งได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นอีกหลายหน่วย ในการจัดการเลือกตั้งขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นด้วยเช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการครู และตำรวจซึ่งต้องทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยประจำหน่วย เป็นต้น

ในเรื่องของบุคลากรของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชลบุรีนั้น ยังมีไม่มาก และในการทำงานของกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด

ชลบุรี ต้องประสานและอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเป็นหลัก ส่วนงบประมาณที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชลบุรี ได้รับทั้งจังหวัด เป็นจำนวนเงินประมาณ ๒๐ ล้านบาท งบประมาณประจำปีของการบริหารจัดการสำนักงานประมาณ ๖ แสนบาท

จากข้างต้นจะเห็นว่า กกต. ประจำจังหวัดชลบุรีมีบทบาทและอำนาจหน้าที่มาก ครอบคลุมตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งจนกระทั่งภายหลังที่การเลือกตั้งแล้วเสร็จ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายต่างมองว่าค่อนข้างน่าพอใจ ไม่มีปัญหาที่ร้ายแรง และการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย หากมีปัญหาก็คือเป็นเรื่องการบริหารจัดการเล็กน้อยดังความเห็นที่ว่า

“การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่น่าพอใจ กกต. มีความเป็นกลางดีมาก ทำให้ผลออกมาบริสุทธิ์ยุติธรรม” (สันต์ศักดิ์งามพิเชษฐ์, ๒๕๕๕) และ

“คิดว่า กกต. ชลบุรีจัดการเลือกตั้งได้ดีแล้ว ไม่ค่อยมีปัญหา หรือความรู้สึกว่าไม่เป็นกลาง แต่อาจต้องปรับปรุงบ้างเรื่องของผู้ที่มาร่วมเป็นกรรมการประจำคูหาเลือกตั้ง เรื่องความรู้ในบทบาทหน้าที่ การแนะนำประชาชน” (บงกชมงคลชัย, ๒๕๕๕) และ

“เรามีงานเยอะ บุคลากรของ กกต. ชลบุรี ยังมีไม่มาก จึงต้องอาศัย

บุคคลจากภายนอกมาช่วยในการดำเนินการจัดเลือกตั้ง การทำงานของ กกต. ชลบุรี เป็นปัญหาบ้าง คือบางท่านมีปัญหาเรื่องการนัดหมายเข้าประชุม ปัญหาเรื่องการไม่รู้ระเบียบกฎหมายของคณะอนุกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ชัดเจนเพียงพอ เป็นปัญหาในทางปฏิบัติการประจำหน่วยค่อนข้างเตรียมพร้อม ยกเว้นบางหน่วยที่มีกรรมการไม่มาเข้ารับการอบรม แต่ก็ได้แก้ไขโดยมีการจัดหาบุคคลอื่นที่พร้อมมากกว่ามาปฏิบัติงานแทน สำหรับเรื่องงบประมาณนั้น มีสำหรับการเลือกตั้งของจังหวัดประมาณ ๒๐ ล้านบาท งบประมาณประจำปีของการบริหารจัดการสำนัก งานประมาณ ๖ แสนบาท ก็เพียงพอต่อการดำเนินงานได้” (วิจิตร ธนัญชยะกุล, ๒๕๕๕)

๓. พฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัคร

๓.๑ วิธีการแนะนำตัวของผู้สมัคร

ผู้สมัครแนะนำตัวด้วยความเรียบร้อย เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเป็นส่วนใหญ่ โดยได้เข้าร่วมกับทางคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี แนะนำตัวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงตามที่กำหนดไว้ (www.radiothailand.prd.go.th/chonburi/news/view, ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕) และเข้าร่วมที่เวทีแนะนำตัวซึ่ง ทาง กกต. ชลบุรี จัดให้ทุกอำเภอ ส่วนการประชาสัมพันธ์อื่นก็มีที่ทางผู้สมัครต้องดำเนินการเอง เช่น แผ่นพับ แผ่นปิด ป้าย

แนะนำตัว เป็นต้น โดยข้อมูลดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเลือก ส.ว. กฎหมายห้ามหาเสียง แต่ใช้การแนะนำตัวซึ่งทาง กกต. จัดให้กับผู้สมัครทุกคนเพื่อที่จะได้แนะนำตนเองผ่านสื่อมวลชน ซึ่งก็เห็นว่าเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดี ทำให้ประชาชนได้รู้จักและทราบวิสัยทัศน์มากยิ่งขึ้น ที่เหลือก็ต้องใช้การแนะนำทางเอกสารของแต่ละคนเอง” (ณัฐวีร์ ตั้งเจริญกุล, ๒๕๕๕)

“นอกจากการแนะนำตัวที่ทาง กกต. จัดให้กับผู้สมัครทุกคนแล้วนั้น ยังมีการแนะนำตัวที่ทางผู้สมัครต่างดำเนินการกันเองอีก เช่น จัดทำแผ่นพับ แผ่นปิด ป้ายแนะนำตัว เป็นต้น” (วิจิตร ธนัญชยะกุล, ๒๕๕๕)

๓.๒ การซื้อสิทธิขายเสียง

จากการศึกษาไม่พบว่ามี การซื้อสิทธิขายเสียงอย่างชัดเจน มีการสังเกตการณ์ และช่วยกันสอดส่องดูแลจากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคที่ไม่ใช่รัฐเช่น สื่อมวลชน ในขณะที่พฤติกรรมของผู้สมัครบางส่วนมีความเสี่ยงเนื่องจากต้องถูกเชิญไปออกงานสังคมอยู่ตลอดเวลา

ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ผู้สมัครส่วนใหญ่มีการเตรียมการมาเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของกฎ ระเบียบ ของผู้สมัครว่าสามารถทำอะไรได้บ้าง เพราะหากไม่เตรียม

ตัวและระมัดระวังให้ดีแล้ว อาจถูกตัดสิทธิ์ได้ ทำให้ไม่พบการซื้อสิทธิ์ขายเสียงอย่างเป็นรูปธรรม ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ไม่พบเห็นการซื้อขายเสียง อยากเห็นเหมือนกันว่าเขาซื้อขายกันอย่างไร เคยแต่ได้ยินแต่ข่าวที่เล่ากันไปมา ไม่รู้ว่าเป็นเรื่องจริงหรือข่าวลือ หลักฐานก็ไม่มี” (เบญจมาภรณ์ ธนธรรมรัตน์, ๒๕๕๕)

“ไม่พบการซื้อสิทธิ์ขายเสียง อย่างเป็นรูปธรรม มีแต่ข่าวและมีคนแจ้งเข้ามาบ้าง อันนี้ต้องตรวจสอบกันอีกที นอกจาก กกต. แล้วยังมีหลายฝ่ายช่วยกันจับตามอง เช่น ผู้สื่อข่าว ข้าราชการของหน่วยต่าง ๆ ทางผู้สมัครเองก็ค่อนข้างระมัดระวังตัวเองอยู่แล้ว เพราะคงต้องศึกษากฎระเบียบมาอย่างดี เนื่องจากไม่เหมือน ส.ส. ที่หาเสียงได้หลายรูปแบบ ในขณะที่พฤติกรรมของผู้สมัครบางส่วนมีความล่อแหลมเหมือนกันเนื่องจากต้องถูกเชิญไปออกงานสังคมอยู่ตลอดเวลา เพราะว่าเป็นผู้มีชื่อเสียงและกว้างขวางในจังหวัดอยู่แล้ว” (วิจิตร ธัญญะกุล, ๒๕๕๕)

๓.๓ ความรู้ความเข้าใจของผู้สมัครเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ผู้สมัครมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาเป็นอย่างดี

เนื่องจากส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางการศึกษาที่ดี มีประสบการณ์ทางการเมืองหรือทำการศึกษาข้อมูล กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องมาจนพอสมควร ก่อนที่จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้ ผู้สมัครบางท่านก็เคยเป็นนักการเมืองในจังหวัดชลบุรี บางท่านเคยเป็นข้าราชการผู้ใหญ่มา บางท่านเป็นนักกฎหมาย จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ ตั้งแต่ที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ไม่ใช่ครั้งแรก มีตัวอย่างให้เห็นแล้วทั้ง การปฏิบัติและปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นที่ว่า

“คิดว่าความรู้ความเข้าใจของผู้สมัครในครั้งนี้จะมีมาก เพราะนี่เป็นการเลือกตั้งครั้งที่สองแล้ว มีตัวอย่างให้เห็นแล้วทั้ง การปฏิบัติและปัญหา ให้เห็นมาแล้ว และการศึกษาอยู่ในระดับสูงทั้งนั้น ทำให้ผู้สมัครย่อมมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดีในการลงรับสมัคร เพราะคงไม่มีใครอยากจะได้โดนตัดสิทธิ์ในการเลือกตั้ง” (สันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์, ๒๕๕๕) และ

“คิดว่าผู้สมัครส่วนใหญ่จะมีความรู้ ความเข้าใจดีอยู่แล้ว บางคนสมัคร ส.ส. เคยเล่นการเมืองท้องถิ่นหรือเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ต่างมีความรู้ประสบการณ์กันทั้งนั้น” (สันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์, ๒๕๕๕)

๓.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับ พรรคการเมือง/นักการเมือง

จากรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้ก็แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรือนักการเมืองกันระดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กันพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ได้รับเลือกคะแนนสูงสุด ๕ อันดับแรก ผู้สมัครมักจะสัมพันธ์กับตัวบุคคลที่เป็นนักการเมืองหรือมีอิทธิพลทางการเมืองมากกว่ากับพรรคการเมืองโดยตรง อันได้แก่

อันดับ ๑ นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย เป็นนักการเมืองในเครือข่าย ของนายสมชาย คุณปลื้ม หรือ “กำนันเป๊าะ” และเป็นบิดาของ นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย

อันดับ ๒ นายสุรัช ชัยตระกูลทอง อดีตสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี อดีตประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นนักการเมืองในเครือข่าย ของนายสมชาย คุณปลื้ม เช่นกัน

อันดับ ๓ นายภูซังค์ รุ่งโรจน์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดหลายจังหวัด อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีและได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายของนายสมชาย คุณปลื้ม อีกเช่นกัน

อันดับ ๔ นายประมวล เอมเปี้ย อดีต

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเคยได้รับการสนับสนุนจากนายอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานรัฐสภา

อันดับ ๕ นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย เป็นนักการเมืองในเครือข่าย ของนายสมชาย คุณปลื้ม ซึ่งได้คะแนนใกล้เคียงกันกับอันดับ ๔ โดยมีคะแนนแตกต่างกันประมาณ ๑ พันกว่าคะแนนเท่านั้น

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอในข้างต้นนี้ได้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านดังนี้

“เท่าที่ทราบผู้สมัครส่วนใหญ่ ก่อนข้างเป็นผู้ที่รู้จักกันในสังคมของเมืองชลเพราะเป็นนักการเมืองเก่าก็มี เป็นอดีตข้าราชการ เป็นนักธุรกิจ คนลงสมัครสังกัดพรรคไม่ได้ แต่สามารถรับการสนับสนุนจากนักการเมืองและผู้กว้างขวางทางการเมืองในจังหวัดได้” (บงกช มงคลชัย, ๒๕๔๕) และ

“ผู้สมัครส่วนใหญ่จะมีเครือข่ายของตัวเองอยู่โดยแทบไม่ต้องยุ่งกับพรรคการเมืองเลย แต่สังเกตจากคนที่ได้คะแนนสูง ๕ อันดับแรก จะได้รับการสนับสนุนและมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ที่มีบารมีในจังหวัดชลบุรีทั้งนั้น” (ณัฐวีร์ ตั้งเจริญกุล, ๒๕๔๕)

๓.๕ การเข้ามาเกี่ยวข้องของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองมีการวางตัวได้ค่อนข้างเหมาะสม ในการไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวหรือแทรกแซง เนื่องจากรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่สังกัดพรรคการเมืองใด ดังนั้นภาพของพรรคการเมืองจึงมีบทบาทหรือความเกี่ยวข้องต่อผู้สมัครและการเลือกตั้งในครั้งนี้ น้อย เพราะการเลือกตั้งทั่วไปในจังหวัดชลบุรี จะให้ความสำคัญกับตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมากกว่าพรรคตลอดมา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสังกัดพรรคไหนไม่สำคัญเท่ากับเป็นใครหรือกลุ่มที่มีใครสนับสนุน ดังนั้นพรรคการเมืองจึงน่าจะมีบทบาทน้อยมากในการเมืองของจังหวัดชลบุรี อีกทั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่สังกัดพรรคการเมืองใด ก็ยังไม่ได้เห็นบทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งครั้งนี้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“การเมืองในเมืองชล ยึดตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมากกว่าพรรคนานแล้ว การที่คนจะเลือกหรือไม่จะดูว่าเป็นใครหรือเป็นพวกของใครมากกว่า ยิ่งส.ว. ห้ามสังกัดพรรคอีกด้วย เลยไม่ค่อยเห็นบทบาทของพรรคการเมือง” (ชานินทร์ อรชร, ๒๕๔๕) และ

“ในการเลือกตั้ง ส.ว. ของชลบุรีครั้งนี้ พรรคการเมืองวางตัวและรักษาบทบาทหน้าที่ได้ดี ไม่เห็นมีเรื่องการเคลื่อนไหวช่วยเหลือผู้สมัครให้เห็น” (กรกิจ วุฒิสมาบุรณ์, ๒๕๔๕)

๓.๖ ปัจจัยที่นำไปสู่การได้รับเลือกตั้ง
ปัจจัยที่นำไปสู่การได้รับเลือกตั้งนั้นมีหลายประการ เช่น การเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ที่เข้าข่าย ดี-เด่น-ดัง ของจังหวัด การแนะนำตัวอย่างมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงก็ส่งผลเช่นกัน เป็นต้น จากที่กล่าวมาในหัวข้อที่แล้ว บุคคลที่ได้รับเลือกนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นที่รู้จักของคนในจังหวัดชลบุรีเป็นอย่างดี ถ้าจะให้พิจารณาในประเด็นการได้รับเลือกนั้น จะเห็นได้จากคะแนนที่แต่ละคนได้รับ

“คนที่จะได้รับเลือกตั้งต้องเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของสังคม เป็นต้นทุนอยู่ก่อนแล้ว เพราะอย่างที่บอกแล้วว่า ที่เมืองชลเลือกบุคคลมากกว่าว่าเป็นใครมาจากไหน และที่สำคัญถ้าได้รับการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ การเมืองยิ่งสบายเลย” (ชานินทร์ อรชร, ๒๕๔๕) และ

“มีความคิดเห็นว่าคนที่ได้รับเลือกตั้งเป็นที่รู้จักของประชาชนในระยะเวลานานก่อนหน้าช่วงของการเลือกตั้ง ต้องเคยมีการลงพื้นที่หรือเข้าร่วมงานสังคมของจังหวัดอย่างต่อเนื่องมาตลอด รวมถึงการมีเครือข่าย และผู้มีบารมีของพื้นที่คอยให้การสนับสนุนอยู่เช่นกัน” (ณัฐวีร์ ตั้งเจริญกุล, ๒๕๔๕)

๔. บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งรายชื่อผู้เข้าเป็นกรรมการประจำหน่วยและมีหน่วยงานราชการ ครู ตำรวจ ฝ่ายปกครอง ทั้งที่เป็นข้าราชการและกำนันผู้ใหญ่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในการเป็นกรรมการประจำหน่วยและคอยควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าผู้มีส่วนร่วมจะมาจากหน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ส่วนบริษัทเอกชนนั้นแทบจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ได้มีผู้ให้สัมภาษณ์ไปในแนวทางที่สอดคล้องกันคือ

“นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีอีกหลายหน่วยงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ไม่ค่อยเห็นของภาคเอกชนเข้าร่วม ซึ่งได้แก่ ครู ตำรวจ” (กรุงเทพ นพรัตน์, ๒๕๕๕) และ

“มีการขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ หลายหน่วยเช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำรวจ ครูบาอาจารย์ ข้าราชการฝ่ายปกครอง กำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการจัดการเลือกตั้งส่วนเอกชนนั้นแทบจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้” (กรกิจ วุฒิสมาชิก, ๒๕๕๕)

๕. แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

๕.๑ การไปใช้สิทธิ ปักจี้ที่ทำให้ประชาชนไปหรือไม่ไปใช้สิทธิ

ในการเลือกตั้งครั้งนี้จังหวัดชลบุรีมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๘๔๖,๒๓๔ คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน ๔๒๓,๗๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๗ (ผู้จัดการออนไลน์, ออนไลน์, ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕) ถือเป็นจำนวนเพียงครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดของจังหวัด

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดชลบุรีครั้งนี้มีผู้ใช้สิทธิลดลงเนื่องจากการเลือกตั้งคราวที่แล้วมีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ ๗๔.๒๕ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๓, หน้า ๒๘๑) ส่วนคราวนี้ มีผู้มาใช้สิทธิเพียงร้อยละ ๕๐.๐๗ เท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะมีการเลือกตั้งในช่วงเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่มีประชาชนจำนวนมากไปลงคะแนนเสียง เนื่องจากน่าจะเป็นเพราะมีความตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตนเองตามกฎหมาย หากไม่ไปใช้สิทธิจะเสียสิทธิ ๘ ประการ ตามที่กฎหมายกำหนด แต่อย่างไรก็ตามการที่ประชาชนอีกจำนวนไม่น้อยไม่ไปใช้สิทธิ อาจจะเป็นเพราะว่ามีปัจจัยบางประการแทรกซ้อนเข้ามา ทั้งนี้ทำให้ไม่เป็นไปตามได้มีการนำเสนอไว้ในผลของการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง ที่แยกปัจจัยเป็น ๓ ปัจจัย คือ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและ

สังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อิทธิพลจากการโน้มน้าวชักจูงด้วยวิธีการต่าง ๆ (สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓) แต่น่าจะเป็นในเรื่องของเหตุการณ์ปัจจุบัน คือ สถานการณ์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ และมีการเลือกตั้งถึงสองครั้งในช่วงเวลาประมาณ ๒ สัปดาห์เสียมากกว่า รวมทั้งประชาชนจำนวนมากเพิ่งกลับจากการไปเยี่ยมภูมิลำเนาเดิมที่ต่างจังหวัดซึ่งอาจเป็นเขตเลือกตั้งของหลาย ๆ คน จึงคิดว่าไม่อยากเสียเที่ยวเดินทางไปอีก โดยที่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งก่อนวันจริงและเลือกตั้งนอกจังหวัดยังไม่เป็นที่รับทราบกันมากนัก ด้วยเหตุเหล่านี้จึงส่งผลให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิกันน้อยกว่าเมื่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“คนที่ไปใช้สิทธิเนื่องจากมีความตระหนักรู้ว่าเป็นหน้าที่ของตนเองตามกฎหมาย หากไม่ไปใช้สิทธิจะเสียสิทธิ ๘ ประการ แต่บางคนเพิ่งกลับมาจากบ้านต่างจังหวัดเลยก็อาจจะกลับไปอีก และไม่ค่อยจะรู้กันว่ามีเลือกตั้งก่อนกำหนดหรือเลือกนอกจังหวัดกันอย่างแพร่หลาย” (กัญญาภักดิ์ อยู่เมือง, ๒๕๔๕)

“คิดว่าทั้งนิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปก็มีความรู้ดีว่าการเลือกตั้งในปัจจุบันเป็นหน้าที่ ถ้าไม่ไปเลือกตั้งมีความผิด เสียสิทธิหลายอย่าง

ส่วนการไม่ไปเลือกตั้งคงเป็นเพราะว่าเป็นช่วงเทศกาล และมีวันหยุดยาว ๆ บ่อย บางรายเพิ่งกลับจากบ้านเดิมที่จังหวัดอื่น พวกนิสิตนักศึกษาต้องติดเรียนภาคฤดูร้อนกลับบ้านบ่อยไม่ได้ บางที่ยังไม่รู้เรื่องการเลือกตั้งนอกเขต รู้สึกจะประชาสัมพันธ์น้อยในเรื่องนี้” (อิระพงษ์ มุสิกภาชน์, ๒๕๔๕)

๕.๒ ปัญหาในการบริหารจัดการการเลือกตั้ง

สำหรับในเรื่องของปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดชลบุรีครั้งนี้ไม่มีปัญหาที่รุนแรง หากมีปัญหาในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้งเสียมากกว่า ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเลือกตั้งหลัก คือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี จึงสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ (วิจิตร ธัญญะกุล, ๒๕๔๕)

๑. ปัญหาการจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งไปยังประชาชนตามบ้าน ทำได้ค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากในเดือน เมษายน ๒๕๔๕ มีการเลือกตั้งทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา

๒. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในครั้งนี้ตรงกับช่วงเวลาเทศกาลสงกรานต์ของท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีที่เรียกว่า “วันไหล” ซึ่งทำให้มีคนมาใช้สิทธิน้อย เนื่องจากการเข้าร่วมงานประเพณีดังกล่าว รวมถึงปัญหาการจราจรติดขัดที่มีสาเหตุมาจากเทศกาลเช่นกัน จึงทำให้

ประชาชนเดินทางไปใช้สิทธิกันน้อย

๓. วันเลือกตั้งเป็นวันธรรมดาทำให้สถานประกอบการเอกชนหลายแห่งไม่ปิดทำการ การไปใช้สิทธิของประชาชนที่ต้องทำงานด้วยในวันดังกล่าวจึงไม่สะดวก ซึ่งมีจำนวนมากเช่นกันที่ไม่ได้มาใช้สิทธิด้วยสาเหตุนี้

๔. บุคลากรที่มีส่วนร่วมช่วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ที่มีพื้นฐาน และที่มาอันหลากหลายจึงต้องใช้เวลาในการเรียนรู้เนื้อหาและแนวทางปฏิบัติ เช่น ปัญหากรรมการประจำหน่วยฯ จำนวนหนึ่ง ยังไม่รู้เรื่องกฎหมาย หรือแนวปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจน ซึ่งมีการชี้แจงให้ความรู้เพิ่มเติมจนสามารถปฏิบัติงานได้

๕. การแจ้งผลการนับคะแนนมาที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งล่าช้า การรายงานผลการเลือกตั้งต้องใช้เวลาในการนับนาน ข้อจำกัดของคน เหนื่อยล้า อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ ซึ่งการนับนั้นนับได้ที่ละกระดาน

๖. การติดต่อระหว่างหน่วยเลือก ตั้งต่าง ๆ ในวันเลือกตั้ง มีข้อจำกัดบ้างบางประการ เช่น มีวิทยุสื่อสารอย่างไม่ทั่วถึงทุกหน่วย โดยทางคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ปัญหาโดยใช้การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์มือถือ ซึ่งต้องมีการรวบรวมหมายเลขโทรศัพท์มือถือของแต่ละหน่วยไว้เป็นฐานข้อมูลในการติดต่อประสานงานกัน

นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องเล็กน้อยบางเรื่องที่อาจถูกมองข้ามไปบ้าง แต่ถ้าได้รับการปรับปรุงก็น่าจะทำให้มีการจัดเลือกตั้งมีความ

สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น เรื่องการอบรมผู้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งให้เข้มข้นยิ่งขึ้น การแต่งกายของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง เป็นต้น ดังเช่นคำให้สัมภาษณ์ถึงกรณีที่ว่าดังนี้

“การแต่งเนื้อแต่งตัวของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยในวันเลือกตั้งควรให้ดูดีมีความเป็นเอกภาพและทางการมากกว่านี้เช่นควรมียูนิฟอร์ม หรือเสื้อยืดที่รูปแบบเหมือนกันแจกกียังดี เพราะทุกวันนี้ใช้การแต่งตัวแบบตามสบาย เหมือนกับประชาชนทั่วไป จะมีเพียงแค่บัตรที่หน้าอกเท่านั้น บางคนไม่ติดก็มี บางทีก็แต่งตัวเหมือนชุดอยู่บ้านมาปฏิบัติงาน การทำงานยังไม่ค่อยคล่องเหมือนไม่ได้ผ่านการฝึกฝนหรืออบรมมาก่อนทำงาน” (อิสระพงษ์ มุสิกภาชน์, ๒๕๕๕) และ

“การจัดเลือกตั้งควรตรงกับวันหยุด หรือมีประกาศของรัฐให้หยุดหลายวันเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เดินทางไปใช้สิทธิกันมากกว่านี้ได้ การทำงานของ กกต. ในภาพรวมถือว่าใช้ได้ แต่อาจต้องปรับปรุงเรื่องการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนบางส่วนให้มีความรู้ความเข้าใจ และคล่องแคล่วในการทำงานยิ่งขึ้น” (เบญจมาภรณ์ รัตนรัตน์, ๒๕๕๕)

สรุป

จากการสำรวจทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พอจะสรุปลักษณะการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดชลบุรีได้ว่า โดยภาพรวมแล้ว การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดชลบุรีในครั้งนี้อยู่ในสภาพเรียบร้อย ไม่มีปัญหาอุปสรรคมากนัก บทบาทการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด มีความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้เป็นอย่างดี ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครู และตำรวจ รวมทั้งสื่อมวลชนที่คอยตรวจสอบ สอดส่องการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกทั้งยังให้ความร่วมมือในการแนะนำตัวของผู้สมัคร โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรีได้ใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง และแนะนำตัวผู้สมัครอย่างเป็นทางการ

พฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เรียบร้อย ไม่มีปัญหาเนื่องจากการแข่งขันครั้งที่สองและใกล้เคียงกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงมีการระมัดระวังตัวกันอย่างเต็มที่ในการแนะนำตัว ทำให้ไม่เกิดปัญหาตามมา ส่วนในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับนักการเมือง พรรคการเมืองเป็นธรรมดาที่จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายทางธุรกิจหรือทางสังคม แต่ทั้งนี้ก็อยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนด

ส่วนพฤติกรรมทางการเมืองของ

ประชาชน และการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง โดยสังเกตได้จากจำนวนของผู้มาใช้สิทธินั้นมีเพียงครึ่งเดียวของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด รวมทั้งการประชาสัมพันธ์แนะนำตัวของผู้สมัครก็มีประชาชนเข้ามารับฟังไม่มาก

ผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดชลบุรีเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีดังนี้ จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๗๔๑,๗๕๕ คน มีผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิ ๓๕๖,๖๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๐๕ มีผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนน ๒๖,๓๕๕ คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๐ และมีจำนวนบัตรเสีย ๒๑,๗๓๕ คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๕ เมื่อเทียบกับการเลือกตั้งครั้งนี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๘๔๖,๒๗๔ คน ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๔๒๓,๗๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๗ ไม่ลงคะแนน ๖๑,๕๔๖ บัตร คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๖๒ บัตรเสีย ๑๒,๕๖๒ บัตร คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๖ จะเห็นได้ว่ามีผู้มาใช้สิทธิมากขึ้นเล็กน้อยซึ่งถือว่าไม่มีนัยที่แตกต่างกันมากนัก แต่ที่น่าสังเกต คือ มีผู้ประสงค์ไม่ลงคะแนนเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมากเกือบสามเท่าของครั้งที่แล้ว และมีจำนวนบัตรเสียที่ลดลง แสดงว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้งมากขึ้นมีนัยสำคัญที่เห็นได้จากจำนวนบัตรเสียน้อยลง แต่มีผู้ประสงค์ไม่ลงคะแนนมากขึ้น ก็สะท้อนให้เห็นว่า ไม่รู้ว่าจะเลือกใครเป็นตัวแทนในการทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาแทนตัวเอง

สรุปแล้วโดยภาพรวมการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดชลบุรีในครั้งนี้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่มีปัญหาอุปสรรค

ที่รุนแรงหรือใหญ่โตแต่อย่างใด การบริหารจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ดำเนินการได้ตามปกติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองและความสนใจของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครก็อยู่ในกรอบของระเบียบที่กฎหมายกำหนด การแข่งขันไม่มีความรุนแรง บรรยากาศการเลือกตั้งค่อนข้างเงียบกว่าการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ไม่ค่อยมีความคึกคักเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

๑.๑ ควรจัดเวลา สถานที่ และช่องทางด้านสื่อสารมวลชนให้กับผู้สมัครได้มีโอกาสแนะนำตัวกันมากยิ่งขึ้นและประชาชนจะได้มีโอกาสรับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

๑.๒ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง บทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา และโทษที่จะได้รับหากไม่ไปใช้สิทธิ ให้มากยิ่งขึ้น

๑.๓ ควรมีระบบการรายงานผลการเลือกตั้งที่มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยสนับสนุน

๑.๔ ควรมีการจัดการเลือกตั้งไม่ให้ตรงกับวันเวลาราชการของภาครัฐ / วันทำการของภาคเอกชน/วันหยุดตามเทศกาลต่าง ๆ อย่างเช่นการเลือกตั้งครั้งนี้ที่ตรงกับเทศกาลสงกรานต์

๑.๕ ควรเปิดการรับฟังข้อมูลต่าง ๆ จากภาคประชาชนในจังหวัดชลบุรี เช่น ความสะดวกในการไปใช้สิทธิ ความต้องการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่นอกจากการประชาสัมพันธ์ของ กกต. จังหวัดชลบุรี

๑.๖ ควรศึกษาลักษณะพฤติกรรมของประชาชนชาวจังหวัดชลบุรีในการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกระดับ เช่น อบจ., เทศบาล, อบต. เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งระดับชาติ

๒. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

๒.๑ ควรมีการศึกษาวิจัยเช่นนี้กับการเลือกตั้งในลักษณะอื่นอีก เช่น การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

๒.๒ ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบ เช่น ระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละครั้ง ระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแต่ละจังหวัด

๒.๓ ควรมีการศึกษาวิจัยเช่นนี้อย่างต่อเนื่องในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไปทุกครั้ง

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๓๘). รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ ก.ค. ๒๕๓๘. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง.

จิตรา พรหมชุติมา. (๒๕๔๑). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัด ในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สถาบันพระปกเกล้า. (๒๕๔๓). พฤติกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๓. กรุงเทพฯ : เจ พีรินทร์.

สิทธิพันธ์ พุทธหนู. (๒๕๒๖). ทฤษฎีพัฒนาการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (๒๕๒๕). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย พ.ศ. ๒๕๒๒. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (๒๕๔๓). รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๓. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

Milbrath, W. (1965). *Political Participation: How and Why Do People Get Uninvolved in Politics?*. Chicago: Rand Macnally.

www.Local Manager Online.htm, ๔ เมษายน ๒๕๕๕

www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?News, ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕

www.radiothailand.prd.go.th/chonburi/news/view ,๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕

การสัมภาษณ์

กรกิจ วุฒิสมาชิก, ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี, สัมภาษณ์, ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕

กรุไท นพรัตน์, นักวิชาการ, สัมภาษณ์, ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

กัญญาภัค อยู่เมือง, นักวิชาการ, สัมภาษณ์, ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

ณัฐวีร ตั้งเจริญกุล, สื่อมวลชน, สัมภาษณ์, ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕

ชานินทร์ อรชร, นิสิต, สัมภาษณ์, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕

ผดุงศักดิ์ ตันตระวรศิลป์, สื่อมวลชน, สัมภาษณ์, ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

บงกช มงคลชัย, ประชาชน, สัมภาษณ์, ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เบญจมาภรณ์ ธนธรรมรัตน์, ประชาชน, สัมภาษณ์, ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

วิจิตร ธนัญชยะกุล, ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี, สัมภาษณ์,

๒๕ เมษายน ๒๕๕๙

สันต์ศักดิ์ (จรรยา) งามพิเชษฐ์, ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา, สัมภาษณ์,

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙

สุรัชย์ ชัยตระกูลทอง, ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดชลบุรี, สัมภาษณ์,

๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๙

อิสระพงษ์ มุสิกภาชน์, นิสิต, สัมภาษณ์, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙

.....

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University